NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Warszawie

LWA.410.4.1.2025

Pan
Janusz Witczak
Wójt Gminy Chotcza

Chotcza-Józefów 60,
27-312 Chotcza

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/088 – Rządowy Program odbudowy zabytków

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
tel. 48224445772, lwa@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy Chotcza[1], Chotcza-Józefów 60, 27-312 Chotcza
Kierownik jednostki kontrolowanej	Janusz Witczak, Wójt Gminy Chotcza, od 4 lipca 1994 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Nabór wniosków i pozyskiwanie środków na realizację RPOZ. 2. Wykorzystanie środków na realizację RPOZ. 3. Wykonywanie obowiązków sprawozdawczych (informacyjnych)
Okres objęty kontrolą	1 stycznia 2022 r. - do dnia zakończenia czynności kontrolnych z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, mających wpływ na ocenę kontrolowanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli[2]
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontroler	Ilona Kacperek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/44/2025 z 17 marca 2025 r.

(akta kontroli tom I str. 1-5)

[1] Dalej: Urząd Gminy, Urząd lub UG.
[2] Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna[3] kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Środki otrzymane z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków[4], co do zasady zostały wykorzystane w sposób prawidłowy, zgodnie z przeznaczeniem, w wyniku czego osiągnięto zakładane efekty. Proces wyboru wniosków do dofinansowania nie został jednak zorganizowany w pełni prawidłowo i rzetelnie.

Dofinansowaniem objęto jedenaście inwestycji obejmujących renowację dziewięciu obiektów zabytkowych ujętych w gminnej ewidencji zabytków. Wydatkowanie środków zostało udokumentowane i terminowo rozliczone. W umowach o dotację zabezpieczono interesy Gminy. Oględziny potwierdziły wykonanie prac zgodnie z wnioskami o dofinansowanie, stosownymi pozwoleniami i uzgodnieniami oraz projektami budowlanymi i programami prac konserwatorskich. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły przede wszystkim:

- niezapewnienia transparentnego procesu naboru, weryfikacji i oceny wniosków o dofinansowanie z RPOZ i nierównego traktowania potencjalnych wnioskodawców,
- nieudokumentowania sposobu szacowania wartości inwestycji objętych wnioskami o dofinansowanie,
- wprowadzenia zmian w umowie (na etapie realizacji inwestycji własnej Gminy), polegających na skróceniu okresu gwarancji udzielanej przez wykonawcę, co w ocenie NIK mogło wpłynąć na ograniczenie konkurencyjności postępowania o udzielenie tego zamówienia,
- braków i błędów w umowach o dotację,
- podaniu w oświadczeniach do promesy informacji niezgodnych ze stanem faktycznym,
- niezapewnienia beneficjentom dotacji rzetelnego wsparcia w zakresie prowadzenia postępowań zakupowych,
- nieprowadzenia wykazu udzielonych dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane, o którym mowa w art. 81 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami[5].

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe[6] kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Nabór wniosków i pozyskiwanie środków na realizację RPOZ

Opis stanu faktycznego

W kontrolowanym okresie przyjęto Gminny Program Opieki nad zabytkami[7], w którym uwzględniono 22 zabytki nieruchome wpisane do gminnej ewidencji zabytków. Były to dwa kościoły parafialne (z I połowy XX w.), jedna kaplica (z XVII w.), cmentarz (z II połowy XVIII w.), pięć nagrobków (z XIX w.), dwie mogiły zbiorowe na terenie cmentarza (z II połowy XX w.), trzy małe obiekty kultu religijnego (kapliczka i krzyż przydrożny z XX w. oraz figura z 1701 r. przy kościele

[3] Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

[4] Dalej: RPOZ.

[5] Dz. U. z 2024 r. poz. 1292. Dalej: ustawa o zabytkach.

[6] Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

[7] Uchwała Nr L/229/22 Rady Gminy w Chotczy z dnia 19 grudnia 2022 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2023-2026. Program (projekt) został pozytywnie zaopiniowany przez Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (pismo nr DR.5120.5.2022.TG z 12 grudnia 2022 r.). Dalej: Program.

parafialnym) oraz osiem domów drewnianych z początków XX wieku. Spośród nich, cztery zabytki zostały wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków[8].
W Programie określono ogólne kierunki działań i zadań służących poprawie kondycji dziedzictwa kulturowego, w ramach priorytetu I „Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego", do których zaliczono m.in. prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność gminy, podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków oraz dofinansowanie prac rewaloryzacyjnych przy obiektach niebędących własnością gminy w postaci stosownej uchwały dotyczącej dotacji na prace remontowo-konserwatorskie przy zabytkach[9].

(akta kontroli tom I str. 38-126)

W Urzędzie nie opracowano procedur naboru i oceny wniosków o dofinansowanie w ramach Rządowego Programu Odbudowy Zabytków, opisujących m.in. kryteria wyboru i oceny wniosków oraz uwzględniających procedurę odwoławczą.

Wójt wyjaśnił, że powodem braku procedur był krótki czas od ogłoszenia przez BGK naboru wniosków do upływu terminu ich złożenia oraz sytuacja pandemiczna. Wskazał, że nie otrzymał żadnych wytycznych dotyczących sposobu organizacji naboru wniosków o dofinansowanie.

(akta kontroli tom I str. 181, 184)

Nie stwierdzono[10], aby Urząd podał do publicznej wiadomości, na żadnym etapie postępowania (w obydwu edycjach RPOZ), ogłoszenia o prowadzonych przez Urząd naborach wniosków o dofinansowanie oraz przyjętych w Urzędzie zasadach składania wniosków. Urząd nie zapewnił powszechności i transparentności działań w zakresie wyłonienia zabytków do dofinansowania z RPOZ, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości.*

Przed złożeniem do BGK wniosków o dofinansowanie prac przy zabytkach wpisanych do gminnej ewidencji zabytków w ramach RPOZ, Urząd przeprowadził konsultacje w przedstawicielami dwóch parafii rzymskokatolickich[11], będących zarządcami tych obiektów.

(akta kontroli tom I str. 170, 171, 181, 182)

W trakcie I edycji prowadzonego przez BGK naboru wniosków o dofinansowanie ze środków RPOZ[12], w dniu 4 stycznia 2023 r, przy udziale przedstawicieli parafii, komisja składająca się z trzech pracowników Urzędu dokonała wyboru dziewięciu inwestycji w zakresie renowacji zabytków obejmujących siedem obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków. Były to dwa kościoły parafialne (w tym jeden wpisany do wojewódzkiego rejestru zabytków), wobec których przewidziano po dwa zadania inwestycyjne, oraz pięć nagrobków

[8] Jeden kościół z I połowy XX w., kaplica z XVIII w., cmentarz parafialny oraz figura Matki Bożej z Dzieciątkiem z 1701 r.
[9] Sprawozdanie z realizacji Programu za lata 2023-2024 zostało przedłożone Radzie Gminy 30 grudnia 2024 r. oraz przesłane do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.
[10] W trakcie kontroli Wójt nie przedstawił dokumentów
[11] Parafia Rzymskokatolicka Św. Tekli w Tymienicy i Parafia Rzymskokatolicka Św. Trójcy w Chotczy Dolnej.
[12] Nabór trwający od 24 listopada 2022 r. do 31 marca 2023 r.

znajdujących się na terenie cmentarza parafialnego w Chotczy Dolnej wpisanego do wojewódzkiego rejestru zabytków.
W trakcie II edycji naboru wniosków w ramach RPOZ[13] w dniu 4 sierpnia 2023 r., ww. komisja w obecności proboszcza parafii Rzymskokatolickiej św. Trójcy w Chotczy Dolnej wytypowała do renowacji dwa zadania dotyczące zagospodarowania terenu ww. cmentarza oraz renowację zbiorowej mogiły partyzantów znajdującej się na jego terenie.
W sporządzonych notatkach służbowych Komisja wskazała kolejność wykonania prac ze względu na ich pilność i zachowanie wartości historycznych oraz podała szacunkowe koszty poszczególnych zadań, bez wskazania na jakiej podstawie dokonano ich oszacowania.
(akta kontroli tom I str. 128-139, 172, 173, 181, 182; tom II str. 5)

Wójt oświadczył m.in., że „Komisja została powołana w dniu 4 stycznia 2023 r. „ad hoc", z uwagi na konieczność podjęcia sprawnych działań i wytypowania zabytków tak, aby zdążyć przed upływem terminu zakończenia naboru wniosków prowadzonego przez BGK. RPOZ było olbrzymią szansą na przeprowadzenie renowacji zabytków, które były bardzo stare i zniszczone, a niektóre zagrażały nawet życiu (np. rozpadające się pomniki nagrobne na cmentarzu). Po ogłoszeniu przez BGK naboru priorytetem było zgłoszenie jak największej liczby zabytków". (akta kontroli tom I str. 149)

W ramach I edycji RPOZ, gmina złożyła 15 lutego 2023 r. pięć wniosków o dofinansowanie prac dotyczących zabytków wpisanych do gminnej ewidencji zabytków, które zostały wytypowane wraz z przedstawicielami parafii w dniu 4 stycznia 2023 r. do wykonania w pierwszej kolejności:
1. Remont prezbiterium Kościoła w Tymienicy o wartości 300, tys. zł,
2. Wymiana stolarki okiennej w Kościele w Chotczy Dolnej – 300,0 tys. zł,
3. Renowacja nagrobka dziedzica Rudkowskiego – 80,0 tys. zł,
4. Renowacja metalowego pomnika z krzyżem – 100,0 tys. zł,
5. Renowacja nagrobka dziedzica Czarnieckiego – 80,0 tys. zł.

Wnioski dotyczyły udzielenia przez gminę dotacji dwóm parafiom, a podane w nich przewidywane wartości inwestycji zostały zmniejszone w porównaniu do tych wskazanych na etapie typowania zabytków do renowacji o 20,0 tys. zł[14] i 50,0 tys. zł[15].
Na stronie internetowej Urzędu podano do publicznej wiadomości informację (z 17 lipca 2023 r.) dotyczącą pozyskania środków z RPOZ w kwocie 842 800,00 zł na realizację pięciu zadań.
(akta kontroli tom I str. 127, 171, 172, 182; tom II str. 116, 117; tom III str. 1, 2, 129, 130, 169, 170, 205, 206)

W ramach II edycji RPOZ, gmina złożyła 10 sierpnia 2023 r. sześć wniosków na dofinansowanie prac przy zabytkach wpisanych do gminnej ewidencji zabytków, w tym pięć wniosków dotyczyło udzielenia dotacji dwóm parafiom i jeden dotyczący inwestycji własnej:
1. Remont fragmentu posadzki i rynien Kościoła w Tymienicy o wartości 400,0 tys. zł,
2. Remont wnętrza kościoła w Chotczy Dolnej – 204,0 tys. zł,
3. Renowacja nagrobka P. Jasieńskiego i jego żony Krystyny – 65,0 tys. zł,
4. Renowacja nagrobka poświęconego księdzu Sulikowskiemu – 65,0 tys. zł,
5. Zagospodarowanie terenu cmentarza w Chotczy Dolnej – 306,1 tys. zł,

[13] Nabór trwający od 26 lipca do 16 sierpnia 2023 r.
[14] Dotyczy renowacji trzech nagrobków i remontu prezbiterium Kościoła w Tymienicy.
[15] Dotyczy wymiany stolarki okiennej w Kościele w Chotczy Dolnej.

6. Renowacja zbiorowej mogiły partyzantów, o przewidywanej wartości całkowitej 45,9 tys. zł – inwestycja własna.

Przewidywane wartości inwestycji zostały zmniejszone[16] w przypadku renowacji dwóch nagrobków o 15,0 tys. zł, a w przypadku remontu wnętrza kościoła w Chotczy Dolnej – o 46,0 tys. zł.

Na stronie internetowej Urzędu podano do publicznej wiadomości informację (z 28 marca 2024 r.) dotyczącą m.in. pięciu zadań przewidzianych do realizacji w ramach drugiego naboru RPOZ bez wskazania kwot na poszczególne zadania.

(akta kontroli tom I str. 127, 180-182; tom II str. 6, 7, 193, 194; tom III str. 1, 2, 66, 67, 281, 282, 318, 319)

Wskazane we wnioskach do BGK szacowane koszty inwestycji nie wynikały ze sporządzonych kosztorysów czy przeprowadzonych analiz, wskazujących w jaki sposób określono wartość prac, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości.*

We wnioskach o dofinansowanie Urząd nie wskazywał czy przedmiot dofinansowania miał (i w jakim zakresie) bezpośredni związek z przeciwdziałaniem COVID-19, tj. finansowaniem lub dofinansowaniem czynności związanych ze zwalczaniem zakażenia, zapobieganiem, rozprzestrzenianiem się, profilaktyką oraz zwalczaniem skutków, w tym społeczno-gospodarczych, choroby zakaźnej wywołanej wirusem SARS Cov-2. Jak również nie wskazał w jaki sposób zadbano o to, aby inwestycja mogła zostać uznana za kompleksową.

Wójt wyjaśnił m.in., że BGK nie wymagał opisywania we wnioskach w jaki sposób inwestycja będzie miała związek z przeciwdziałaniem COVID-19, ani w jakim zakresie spełnia ona warunek kompleksowości. W formularzach przygotowanych przez BGK w aplikacji nie było przewidziane aby takie dane we wniosku umieszczać. Na żadnym etapie realizacji zadań BGK nie wniósł o uzupełnienie wniosków w tym zakresie. Urząd nie dokonywał analiz poszczególnych zadań pod tym kątem, ponieważ nie było takiego wymogu ze strony BGK.

(akta kontroli tom I str. 182, 183, 194, 188; tom II str. 6, 7, 116, 117, 193, 194; tom III str. 1, 2, 66, 67, 129, 130, 169, 170, 205, 206, 281, 282, 318, 319)

W dniu 31 marca 2023 r. Zarządzeniem nr 23a/2023, Wójt powołał Komisję do rozpatrywania wniosków na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków. W jej skład weszło trzech pracowników Urzędu, którzy brali udział w „komisyjnym" wyborze zabytków do renowacji w dniu 4 stycznia 2023 r.

Wójt oświadczył m.in., że „zarządzenie powołujące Komisję, w związku z przyjęciem w tym samym dniu przez Radę Gminy uchwały w sprawie zasad udzielania dotacji na zabytki, niejako usankcjonowało działanie komisji powołanej w dniu 4 stycznia 2023 r.". (akta kontroli tom I str. 136-149)

Członkowie Komisji w dniu jej powołania zarządzeniem Wójta złożyli oświadczenia o bezstronności i braku powiązań z wnioskodawcami.

Osoby te miały wykształcenie niezwiązane z ochroną zabytków, natomiast jeden z nich posiadał m.in. doświadczenie w zakresie przeprowadzania zamówień publicznych, składania wniosków o dofinansowanie i ich rozliczanie, a kolejny pracownik opracował w 2022 r. Gminny Program Ochrony nad Zabytkami,

[16] W porównaniu do tych wskazanych na etapie typowania zabytków.

a do zakresu jego czynności należały sprawy związane z zabytkami i miejscami pamięci narodowej. (akta kontroli tom I str. 150-169)

Po otrzymaniu informacji z BGK (w dniach 27 lipca[17] i 5 października[18] 2023 r.) o zakwalifikowaniu wniosków do dofinansowania i udzieleniu wstępnych promes na dziesięć inwestycji, przedstawiciele parafii złożyli odpowiednio: 29 sierpnia i 5 września 2023 r. (I edycja RPOZ) oraz 15 stycznia 2024 r. (II edycja) wnioski o udzielenie dotacji celowej na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych, wskazując zadania oraz kwoty zgodne z wnioskami o dofinansowanie przekazanymi przez Urząd do BGK oraz wstępnymi promesami.
Wszystkie wnioski zostały zaopiniowane przez Komisję pozytywnie, pomimo niedołączenia do nich wymaganych dokumentów, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli tom I str. 127, 172-179, 181; tom II str. 121-123, 198-200; tom III str. 6-8, 71-73, 134-136, 174-176, 210-212, 286-288, 323-325)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W Urzędzie nie zorganizowano transparentnego procesu wyboru zabytków do dofinansowania w ramach RPOZ, w wyniku czego nie zapewniono w pełni równego traktowania potencjalnych wnioskodawców (tj. wszystkich właścicieli obiektów zabytkowych ujętych w gminnej ewidencji zabytków). Na stronie internetowej Urząd nie podał do publicznej wiadomości, w szczególności przed złożeniem do BGK wniosków o dofinansowanie (w obydwu edycjach RPOZ), ogłoszeń o prowadzonych przez Urząd naborach wniosków oraz zasadach składania wniosków i przyjętych kryteriach wyboru. Nie opracowano procedur naboru wniosków określających w szczególności kryteria oceny wniosków, a w spotkaniach dotyczących wyboru zabytków uczestniczyli tylko przedstawiciele parafii. Powyższe było działaniem nierzetelnym. (akta kontroli tom I str. 181-182)

   Wójt wyjaśnił m.in., że Urząd informował wszystkich mieszkańców o naborze wniosków przed wysłaniem wniosków do BGK. Mieszkańcy otrzymali taką informację poprzez jej wywieszenie na tablicach ogłoszeń. O naborze informowali również sołtysi i radni. W jego ocenie wszyscy mieszkańcy mieli możliwość zgłoszenia wszystkich zabytków do objęcia dofinansowaniem. Niestety żaden z zabytków wpisanych do ewidencji nie został zgłoszony przez mieszkańców. (akta kontroli tom I str. 184-185)

   Zgodnie z rekomendacją BGK[19] „wybór zabytków powinien nastąpić w wyniku powszechnych i transparentnych działań. Powinien to być proces, który daje szansę zgłoszenia wszystkim potencjalnym zainteresowanym (uprawnionym do ubiegania się o dotację JST)".

   Wójt nie przedstawił żadnych dokumentów potwierdzających podanie do publicznej wiadomości informacji o rozpoczęciu/prowadzeniu naboru, w szczególności treści ogłoszenia umieszczonego na tablicy ogłoszeń, a wytypowanie zabytków nastąpiło jedynie z udziałem przedstawicieli dwóch parafii rzymskokatolickich, bez udziału pozostałych właścicieli zabytków

[17] W I edycji naboru.
[18] W II edycji naboru.
[19] Wyjaśnienia udzielone na stronie internetowej w zakładce „pytania i odpowiedzi" na pytanie: „9. W jaki sposób JST powinna wyłonić zabytki, które zamierza objąć dotacją przy wsparciu środków z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków?".

„świeckich" wpisanych do gminnej ewidencji (ośmiu domów drewnianych z początku XX wieku).

(akta kontroli tom I str. 128-139, 172-173, 181, 182, 185; tom II str. 5)

2. Wartość zadań ujętych we wnioskach przesłanych do BGK o dofinansowanie w ramach RPOZ nie wynikała z dokumentacji stanowiącej podstawę oszacowania kosztów inwestycji, np. kosztorysy inwestorskie, analizy itp.

(akta kontroli tom I str. 182, tom II i III wnioski do BGK)

Wójt wyjaśnił m.in., że podczas spotkania proboszczowie, którzy byli inwestorami, podali wstępną wycenę realizacji poszczególnych zadań. Przed wysłaniem wniosków do BGK, pracownik telefonicznie ustalił z nimi ostateczne kwoty i zgodnie z tymi informacjami podano we wnioskach przewidywaną wartość inwestycji. Proboszczowie obniżyli koszty inwestycji ponieważ uznali, że nie pokryją kwoty środków własnych. Gmina składała wnioski o objęcie dofinansowaniem, natomiast to parafie były głównymi inwestorami. W przypadku inwestycji własnej przeprowadzono wstępną wycenę w oparciu o ceny rynkowe dostępne w Internecie z uwzględnieniem wielkości pomnika, materiału z którego planowano go wykonać i innych elementów. Na etapie składania wniosków BGK nie wymagał przeprowadzania żadnych analiz w zakresie planowanych kosztów inwestycji.

(akta kontroli tom I str. 184-187)

NIK zwraca uwagę, że Urząd powinien wymagać od potencjalnych beneficjentów środków publicznych udokumentowania szacowanej wartości zadania. Gmina jako wnioskodawca była beneficjentem dofinansowania z RPOZ, a nie „pośrednikiem" pomiędzy inwestorem a BGK. Gmina ubiegając się o dofinansowanie oraz planując udzielenie dotacji, również w części z własnego budżetu (2% wartości), powinna oszacować wartość zadania z najwyższą starannością i dysponować dokumentacją potwierdzającą sposób określenia wartości, tak aby zapewnić efektywne wydatkowanie środków.

3. Komisja do rozpatrywania wniosków na prace przy zabytkach zaopiniowała pozytywnie dziewięć wniosków o dotację złożonych przez parafie, pomimo niedołączenia przez wnioskodawców dokumentów wymaganych przepisem § 6 ust 2 Uchwały Rady Gminy w Chotczy nr LIII/243/23 z 31 marca 2023 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków[20], tj.:
   - dokument potwierdzający posiadanie przez wnioskodawcę tytułu prawnego do zabytku,
   - decyzje o wpisie do rejestru zabytków – w przypadku zabytków rejestrowych,
   - pozwolenie wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie prac lub robót budowlanych, objętych wnioskiem – w przypadku zabytków rejestrowych,
   - pozwolenie na budowę lub zgłoszenie robót, jeśli wymaga tego charakter prac lub robót,
   - kosztorys inwestorski lub ofertowy prac lub robót budowlanych,
   - dokumentacja fotograficzna zabytku ukazującą jego stan zachowania.

   Ponadto stwierdzono, że w przypadku ośmiu wniosków (w tym dotyczących sześciu zabytków wpisanych do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków)

[20] Dalej: Uchwała w sprawie udzielania dotacji na zabytki.

wnioskodawcy nie dysponowali, w dniu złożenia wniosków, jak również na dzień ich rozpatrywania przez Komisję, pozwoleniami lub uzgodnieniami od wojewódzkiego konserwatora zabytków ani organu budowlanego na przeprowadzenie robót.

(akta kontroli tom I str. 172-179, tom II str. 110, 111, 121-123, 198-200; tom III str. 6-8, 71-73, 134-136, 174-176, 210-212, 286-288, 323-325)

Wójt wyjaśnił m.in., że w odniesieniu do dokumentów potwierdzających tytuł prawny do zabytku oraz wymaganych wpisów do rejestru to te informacje były znane organowi z urzędu m.in. z uwagi na opracowany pod koniec 2022 roku Program ochrony zabytków. To samo dotyczy dokumentacji fotograficznej, która została wykonana przez pracownika urzędu na etapie opracowywania Programu. Dlatego tych załączników nie wymagano. Natomiast w odniesieniu do pozwoleń, w ramach uzgodnień z proboszczami ustalono, że wystąpią oni do odpowiednich organów o stosowne pozwolenia, uzgodnienia itp. Pracownicy pozostawali w stałym kontakcie z nimi i motywowali do podejmowania działań. W efekcie zostały uzyskane na późniejszych etapach realizacji zadań. Kosztorysów nie wymagano od wnioskodawców przez nieuwagę.

(akta kontroli tom II str. 110, 111, 113)

NIK zauważa, że nieegzekwowanie wymaganych dokumentów było działaniem niezgodnym z przyjętymi w uchwale zasadami, do czego Komisja była zobowiązana w § 4 Zarządzenia nr 23a/2023 Wójta z 31 marca 2023 r. powołującego komisję. Natomiast fakt posiadania „z urzędu" niektórych informacji nie zwalnia z obowiązku sprawdzenia aktualności tych danych. Dysponowanie przez wnioskodawców, na etapie składania wniosków o dotację, wymaganymi pozwoleniami/zgłoszeniami daje rękojmię prawidłowej i terminowej realizacji dotowanego zadania.
Skutkiem braku wymaganych pozwoleń i zgłoszeń było wydłużenie w przypadku trzech inwestycji terminów realizacji zadań, co zostało opisane w obszarze 2 niniejszego wystąpienia.

OCENA CZĄSTKOWA

Wnioskami o dofinansowanie z RPOZ objęto zabytki ujęte w gminnej ewidencji zabytków, jednak działania Urzędu w zakresie naboru i oceny wniosków nie były w pełni prawidłowe i rzetelne. Nie podano do publicznej wiadomości informacji o naborze wniosków, nie określono zasad i kryteriów ich wyboru, a zabytki wytypowano jedynie z udziałem przedstawicieli dwóch parafii. Po uzyskaniu z BGK wstępnych promes, inwestorzy złożyli wnioski o dotacje, które pomimo niespełniania wymogów formalnych, zostały rozpatrzone pozytywnie i na ich podstawie przyznano wnioskodawcom dotacje. Wartość inwestycji podana we wnioskach o dofinansowanie nie była oparta na rzetelnych analizach, dokumentach.

OBSZAR

2. Wykorzystanie środków na realizację RPOZ

Opis stanu faktycznego

W kontrolowanym okresie Urząd Gminy złożył do BGK jedenaście wniosków o wsparcie z RPOZ na łączną kwotę 1907,2 tys. zł, w tym w pierwszej edycji złożono pięć wniosków na udzielenie dotacji na kwotę 842,8 tys. zł, a w drugiej na kwotę 1064,4 tys. zł, z czego jeden wniosek na kwotę 45,0 tys. zł dotyczył własnej inwestycji gminy, a pięć wniosków na kwotę 1019,4 tys. zł – udzielenia

dotacji. Dziesięć wniosków[21] zostało zakwalifikowanych do wsparcia i uzyskało wstępne promesy na łączną kwotę 1607,2 tys. zł[22].
Jeden wniosek na kwotę 30,0 tys. zł dotyczący zagospodarowania terenu cmentarza parafialnego w Chotczy Dolnej nie został zakwalifikowany do wsparcia. Wójt wyjaśnił, że nie są mu znane powody niezakwalifikowania wniosku. Do Urzędu nie wpłynęła z BGK żadna informacja w tym zakresie.
(akta kontroli tom I str. 127-132)

We wszystkich dziesięciu przypadkach, w których uzyskano wstępne promesy, na wniosek Urzędu, BGK wystawił promesy na łączną kwotę 1606,6 tys. zł[23], na podstawie których Urząd złożył wnioski o wypłatę dofinansowania na kwoty zgodne z kwotami określonymi w promesach.
Łączna kwota środków wypłaconych przez BGK na realizację wszystkich dziesięciu inwestycji nie uległa zmianie w porównaniu do zawartych promes i wyniosła 1606,6 tys. zł, w tym 1561,6 tys. zł na udzielenie dotacji i 45,0 tys. zł na odnowienie zabytku własnego gminy. (akta kontroli tom I str. 127)

W ramach RPOZ Urząd zrealizował jedno zadanie pt. „Renowacja zbiorowej mogiły partyzantów" o wartości całkowitej 45,9 tys. zł, w tym 45,0 tys. zł stanowiły środki z RPOZ i 0,9 tys. zł (2%) środki własne. Środki z RPOZ otrzymano 16 lipca 2024 r. po złożeniu w aplikacji BGK wniosku o wypłatę oraz po uprzedniej wypłacie wykonawcy wkładu własnego.
Po uzyskaniu w dniu 4 października 2023 r. wstępnej promesy, Urząd przeprowadził postępowanie zakupowe[24] (ogłoszenie postępowania na stronie Urzędu w dniu 15 stycznia 2024 r.). Postępowanie z uwagi na wartość zamówienia, w myśl art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych[25] zostało przeprowadzone na postawie wewnętrznych regulacji. Z wyłonionym w wyniku postępowania wykonawcą zawarto umowę, w której zabezpieczono interesy gminy. W szczególności zobowiązano go do zapłaty kar umownych w określonych przypadkach[26]. Zadanie zostało wykonane terminowo. Wykonawca udzielił gwarancji na wykonanie zamówienia na okres 36 miesięcy od zakończenia robót potwierdzonego odbiorem, pomimo, że warunkiem udzielenia zamówienia wskazanym w ogłoszeniu było udzielenie minimum 5-letniej gwarancji, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości.*

Inwestycja została zrealizowana zgodnie z wnioskiem o dofinansowanie, a wydatek należycie udokumentowano, w szczególności na podstawie dokumentu księgowego, który został wystawiony przez Wykonawcę zgodnie z umową. Podstawą wystawienia faktury było komisyjne dokonanie odbioru końcowego robót, w którym oprócz pracowników Urzędu[27] brał udział

[21] Wszystkie pięć wniosków złożonych w pierwszej edycji i pięć z sześciu wniosków – w drugiej.
[22] W tym 842,8 tys. zł w pierwszej edycji i 764,4 tys. zł w drugiej edycji. Kwoty zgodne z kwotami wnioskowanymi przez Urząd.
[23] W tym 842,8 tys. zł w pierwszej edycji i 763,8 tys. zł w drugiej edycji. W dwóch przypadkach kwoty promes uległy obniżeniu o 6,91 zł i 601,80 zł. w związku z rozstrzygnięciem postepowań zakupowych.
[24] Nie stwierdzono prowadzenia wobec tego zadania, na dzień złożenia wniosku o dofinansowanie (10 sierpnia 2023 r.) , prowadzenia postępowań mających na celu wyłonienie wykonawcy.
[25] Dz. U. z 2024 r., poz. 1320 ze zm. Dalej: pzp.
[26] Za odstąpienie od umowy z przyczyn zależnych od Wykonawcy – 10% wynagrodzenia brutto, za zwłokę w wykonaniu przedmiotu umowy – 0,1% wynagrodzenia brutto za każdy dzień zwłoki, za opóźnienie w usunięciu ujawnionych wad lub usterek stwierdzonych w okresie gwarancji (0,1% wynagrodzenia brutto za każdy dzień zwłoki od dnia wyznaczonego na usuniecie wad lub usterek).
[27] Wójt Zarządzeniem nr 41/2024 z 26 czerwca 2024 r. powołał Komisję ds. odbioru zadania „Renowacja zbiorowej mogiły partyzantów".

przedstawiciel Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków. Wydatek został ujęty w podziałkach klasyfikacji budżetowej zgodnie z jego charakterem (Dział 920, Rozdział 92120 § 6370). (akta kontroli tom II str. 1-83)

Przeprowadzone w trakcie kontroli oględziny zabytku potwierdziły zrealizowanie zadania zgodnie z opracowanym w 2024 roku przez pracownika Urzędu „Programem robót budowlanych grobu wojennego partyzantów upamiętniającego wydarzenia z dnia 28/29 października 1844 r. znajdującego się w Chotczy Dolnej dz. n. 1393" i opinią Instytutu Pamięci Narodowej w sprawie inskrypcji i tablicy informacyjnej[28]. Zakres prac został uzgodniony z Wojewodą Mazowieckim[29]. Na wykonanie prac uzyskano zgodę Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków[30]. Obok zabytku umieszczono tablicę informującą o zrealizowanym zadaniu oraz kwocie i źródle dofinansowania.
(akta kontroli tom II str. 84-109)

W kontrolowanym okresie Rada Gminy nie podejmowała odrębnych uchwał w celu realizacji RPOZ.
Zasady udzielania dotacji celowych na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków określone zostały w uchwale Rady Gminy z 31 marca 2023 r. w sprawie udzielania dotacji na zabytki, w której określono m.in. wymogi formalne oraz wzór wniosku o udzielenie dotacji. Wskazano, że kwotę dotacji określa Rada Gminy, a przekazanie dotacji następuje na podstawie umowy zawartej przez gminę z wnioskodawcą. W uchwale uregulowano również zasady udzielania pomocy publicznej.
(akta kontroli tom I str. 140-147)

Po pozytywnym zaopiniowaniu przez Komisję do rozpatrywania wniosków na prace przy zabytkach (łącznie dziewięć wniosków w obydwu edycjach RPOZ), Rada Gminy podjęła, na postawie art. 81 ust. 1 ustawy o zabytkach, cztery uchwały w sprawie udzielenia dotacji na łączną kwotę 1 994,1 tys. zł, w tym 860,0 tys. zł w 2023 r.[31] i 734,1 tys. zł w 2024 r.[32]. W uchwałach wskazano łączne kwoty dotacji na poszczególne inwestycje, z podziałem na dofinansowanie z RPOZ i ze środków własnych gminy.
(akta kontroli tom I str. 172-179, 189-200, 245, 246)

Po rozstrzygnięciu przez beneficjentów postępowań zakupowych, Urząd złożył do BGK wnioski o promesę, a następnie zostały zawarte z parafiami umowy o dotacje, które określały zadania oraz kwoty dofinansowania ze wskazaniem ich

---

[28] Pismo Dyrektora Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa znak OA.4125.4.2023 z 16 listopada 2023 r.

[29] Pismo znak BW-V-5230.158.2023 z 6 grudnia 2023 r.

[30] Decyzja 24 DR/24 z 11 stycznia 2024 r.

[31] Uchwała Nr LXI/268/23 z 28 września 2023 r. w sprawie udzielenia dotacji Parafii Rzymskokatolickiej pw. Św. Tekli w Tymienicy na realizację inwestycji pn. „Remont prezbiterium kościoła św. Tekli w Tymienicy" w kwocie 300,0 tys. zł oraz Uchwała Nr LXI/269/23 z 28 września 2023 r. w sprawie udzielenia dotacji Parafii Rzymskokatolickiej pw. Św. Trójcy w Chotczy Dolnej w kwocie 560,0 tys. zł, w tym: 300,0 tys. zł na wymianę stolarki okiennej w kościele św. Trójcy w Chotczy Dolnej, 100,0 tys. zł na renowację metalowego pomnika z krzyżem na kolumnie, 80,0 tys. zł na renowację nagrobka dziedzica Chotczy Antoniego Rudkowskiego i 80,0 tys. zł na renowację nagrobka dziedzica Chotczy Romana Czarnieckiego.

[32] Uchwała Nr LXVIII/298/24 z 25 marca 2024 r. w sprawie udzielenia dotacji Parafii Rzymskokatolickiej pw. Św. Tekli w Tymienicy na realizację inwestycji pn. "Remont fragmentu posadzki i rynien Kościoła w Tymienicy" w kwocie 400,0 tys. zł oraz Uchwała Nr LXVIII/297/24 z 25 marca 2024 r. w sprawie udzielenia dotacji Parafii Rzymskokatolickiej pw. Św. Trójcy w Chotczy Dolnej w kwocie 334,1 tys. zł, w tym: 204,1 tys. zł na remont wnętrza kościoła w Chotczy Dolnej, 65,0 tys. zł na nagrobka Piotra Jasieńskiego i jego żony Krystyny i 65,0 tys. zł na renowację nagrobka poświęconego księdzu parafii Chotcza Florianowi Suligowskiemu.

źródeł. Zastrzeżono, że wzrost kosztów zadań nie spowoduje wzrostu wysokości dotacji. Zobowiązano beneficjentów do zwrócenia niewykorzystanej w całości lub części dotacji wraz z odsetkami w przypadku zwrotu po terminie. W przypadku wykorzystania dotacji niezgodnie z przeznaczeniem zobowiązano beneficjentów do jej zwrotu wraz z odsetkami w ciągu 15 dni od dnia stwierdzenia okoliczności. Zobowiązano beneficjentów do prowadzenia wyodrębnionej dokumentacji finansowo-księgowej środków otrzymanych z dotacji oraz wydatków dokonywanych z tych środków, zgodnie z zasadami ustawy o rachunkowości, przechowywania dokumentacji przez 5 lat od początku roku następującego po roku, w którym beneficjenci realizowali dotowane zadania, opisywania dokumentów księgowych z uwzględnieniem procedury zamówień publicznych wraz ze wskazaniem źródeł finansowania, złożenia we wskazanym terminie sprawozdań z realizacji zadań wraz z wymaganymi załącznikami[33]. Niezłożenie sprawozdania (pomimo wezwania) miało skutkować odstąpieniem przez gminę od umowy i żądaniem zwrotu dotacji.
Gmina zastrzegła sobie prawo przeprowadzenia kontroli dotyczącej realizacji zadań w trakcie jego realizacji oraz w okresie 5 lat po jego zakończeniu. W umowie wskazano prawo gminy do odstąpienia od umowy oraz rozwiązania umowy ze skutkiem natychmiastowym.
W umowach o dotację nie zostały zawarte zapisy zobowiązujące beneficjentów dotacji (parafie) do przestrzegania zasad RPOZ w zakresie zmiany wykonawcy/wykonawców, w szczególności odnoszącego się do postępowania zakupowego w celu kontynuacji inwestycji, a w jednej z umów wskazano termin wykorzystania dotacji obejmujący okres przed przyznaniem dotacji, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości.*

(akta kontroli tom I str. 127; tom II str. 133-141, 207-208, 214-220; III str. 20-30, 78-83, 88-93, 141,142, 150, 181, 182, 190, 218, 219, 227, 293, 294, 303, 330, 331, 340)

Analiza dokumentacji dotyczącej wszystkich dziewięciu inwestycji, które otrzymały dotację wykazała m.in., że na stronie internetowej Urzędu[34] zamieszczono/opublikowano ogłoszenia o postępowaniach zakupowych prowadzonych przez beneficjentów dotacji.
Po wyłonieniu przez beneficjentów wykonawców Urząd składał w aplikacji BGK oświadczenia do promesy w terminie 30 dni od dnia ich udzielenia, w których informował o zawarciu umowy o dotację, umowy z Wykonawcą, termin realizacji inwestycji wynikający z umowy, dane wykonawcy oraz kwotę i terminy wypłat kwot z promesy. W trzech przypadkach informacje wykazane w oświadczeniach były niezgodne ze stanem faktycznym, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości.*

(akta kontroli tom II str. 125-130, 146, 201-204, 221; tom III str. 9-14, 31, 74-76, 95, 138, 139, 151, 178, 179, 191, 214, 215, 228, 289, 290, 304, 326, 327, 314)

Wójt wyjaśnił m.in., że oprócz wsparcia w zakresie upublicznienia postępowania zakupowego, Urząd udzielał porad proboszczom w zakresie prowadzenia postępowania zakupowego, informując jakie dokumenty należy opracować i wdrożyć. Natomiast nie oceniano procesu wyboru wykonawców przez parafie pod kątem transparentności i konkurencyjności. Z zapisów RPOZ nie wynika taki obowiązek. (akta kontroli II str. 111, 114)

---

[33] W tym dokumentacją fotograficzną wyremontowanego obiektu oraz tablic informacyjnych o otrzymanym dofinansowaniu.

[34] https://www.chotcza.pl/ - w zakładkach dotyczących parafii rzymskokatolickich.

Analiza dokumentacji wykazała, że Urząd nie zapewnił wystarczającego wsparcia beneficjentowi w zakresie czynności związanych z wyborem wykonawcy prac (opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*), tj.: w sześciu nw. postępowaniach zakupowych, przeprowadzonych przez Parafię Rzymskokatolicką św. Trójcy Chotczy Dolnej, w ogłoszeniach wskazano nieadekwatny do zakresu prac będących przedmiotem zamówienia warunek udziału w postępowaniach, tj. posiadania przez wykonawców wiedzy, doświadczenia oraz kwalifikacji dotyczących wymiany oraz montażu okien:

a) Renowacja nagrobka dziedzica Chotczy Romana Czarnieckiego (postępowanie nr 2/2023 z 6 września 2023 r.),
b) Renowacja metalowego pomnika z krzyżem na kolumnie (postępowanie nr 3/2023 z 6 września 2023 r.),
c) Renowacja nagrobka dziedzica Chotczy Antoniego Rudkowskiego (postępowanie nr 4/2023 z 6 września 2023 r.),
d) Renowacja nagrobka Piotra Jasieńskiego i jego żony Krystyny (postępowanie nr 2/2024 z 15 stycznia 2024 r.),
e) Renowacja nagrobka poświęconego księdzu parafii Chotcza Florianowi Sulikowskiemu (postępowanie nr 3/2023 z 15 stycznia 2024 r.) i
f) Remont wnętrza kościoła w Chotczy Dolnej (postępowanie nr 4/2024 z 23 lutego 2024 r.).

Ponadto w umowach z wybranym wykonawcą (dotyczy prac z ppkt. a, b i c oraz postępowania 1/2023 z 6.09.2023 na wymianę stolarki okiennej w kościele pw. Świętej Trójcy w Chotczy Dolnej) wskazano udzielenie przez niego gwarancji na „wyposażenie siłowni plenerowej określone w załączniku do niniejszej umowy oraz montaż tego wyposażenia".

(akta kontroli tom II str. 111, 112; tom III str. 17, 18, 74-76, 138, 139, 143-145, 178, 179, 183-185, 214, 215, 220-223, 289, 290, -145, 178, 179, 183-185, 214, 215, 220-223, 289, 290, 326, 327)

Inwestycje zostały wykonane terminowo, tj. w okresie obowiązywania promes udzielonych przez BGK oraz umów o dotacje. W przypadku trzech inwestycji[35] pierwotny termin zakończenia zadań określony w umowach na 28 czerwca 2024 r. został przedłużony, z uwagi na zwłokę przedstawiciela parafii pw. Świętej Trójcy w Chotczy Dolnej w złożeniu wniosków o uzyskanie stosownych pozwoleń i decyzji.

Wójt wyjaśnił m.in., że zgłoszenia remontu wnętrza kościoła w Chotczy Dolnej do Starostwa proboszcz dokonał w dniu 11 czerwca 2024 r., więc nie było możliwości dokończenia zadania w pierwotnym terminie. Natomiast w przypadku renowacji dwóch nagrobków, proboszcz wystąpił o pozwolenie do wojewódzkiego konserwatora zabytków w dniu 21 sierpnia 2024 r. a do Starostwa w dniu 2 września 2024 r., co było spowodowane zmianą administratora parafii. Urząd pozostawał w stałym kontakcie z administratorem parafii i ponaglał go po podejmowania działań i szybkiej realizacji. Pracownik Urzędu każdorazowo po zmianie terminu realizacji zadań i aneksach dokonywał

[35] „Remont wnętrza kościoła w Chotczy Dolnej" – pierwotny termin zakończenia zadania ustalony w umowie z Wykonawcą na 28 czerwca 2024 r. przedłużony aneksem do umowy do 31 lipca 2024 r., natomiast pierwotny termin na realizację zadań: „„Renowacja nagrobka Piotra Jasieńskiego i jego żony Krystyny" i „Renowacja nagrobka poświęconego księdzu parafii Chotcza Florianowi Sulikowskiemu" ustalony na 28 czerwca 2024 r. został przedłużony aneksami do umów dwukrotnie: do 31 lipca, a następnie do 30 września 2024 r.

zmian w harmonogramie wypłaty środków w aplikacji BGK. Aplikacja BGK nie umożliwia wydruku wprowadzonych zmian.

(akta kontroli tom II str. 112, 114, 133-136, 142-145, 147, 148, 157, 209-212, 214-217; 222. 223, 233, tom III str. 22-30, 32-35, 44, 80-83, 85-93, 98, 99, 107, 146-149, 153-154, 166, 186-189, 194, 195, 202, 223-226, 231, 232, 239, 295-302, 306, 307, 315, 332-339, 343, 344, 352, 380-383)

W odbiorze końcowym wszystkich zadań każdorazowo brali udział przedstawiciele Urzędu oraz Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków. Po wypłacie wkładu własnego gminy (2% wartości inwestycji), otrzymane z BGK na wniosek o wypłatę środki z RPOZ zostały przekazane beneficjentom dotacji.

(akta kontroli tom I str. 286-314; tom II str. 147-157, 222-232; tom III str. 32-37, 41-43, 98-100, 106, 153-158, 165, 194-196,

Z wykonanych zadań beneficjenci złożyli sprawozdania wraz z rozliczeniami otrzymanych środków, do których załączono wymagane dokumenty, tj. kosztorysy powykonawcze, protokoły odbioru prac, uwierzytelnione kopie faktur i wyciągów bankowych potwierdzających zapłatę należności, dokumentację fotograficzną. Dotacje zostały wykorzystane w całości.

(akta kontroli tom II str. 157-163, 233-235; tom III str. 44-46, 107-109, 166-168, 202-204, 239-241, 315-317, 352-354)

Przeprowadzone w trakcie kontroli oględziny siedmiu zabytków poddanych renowacji w ramach RPOZ wykazały, że sfinansowane zadania zostały zrealizowane zgodnie z wnioskiem o dofinansowanie i umowami o dotacje. Nie stwierdzono niezgodności wykonanych prac z projektami budowlanymi, architektoniczno-budowlanymi i programami prac konserwatorskich. Na wykonanie prac renowacyjnych inwestorzy uzyskali stosowne pozwolenia/uzgodnienia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz organów administracji budowlanej. Obok zabytków umieszczono tablice informujące o zrealizowanych zadaniach oraz kwotach i źródłach dofinansowania.
W efekcie podjętych działań i uzyskanego dofinansowania odrestaurowano pięć nagrobków z XIX w. znajdujących się na cmentarzu parafialnym oraz wyremontowano dwa kościoły parafialne. W jednym kościele wymieniono ołtarz wraz z mównicą, posadzkę w prezbiterium, nawach i kruchcie oraz rynny. W drugim kościele wymieniono stolarkę okienną oraz wyremontowano wyprawy tynkarskie i polichromie ścienne wraz z wykonaniem izolacji przeciwwilgociowej metodą iniekcji grawitacyjnej.

(akta kontroli tom II str. 164-192, 236-282; tom III str. 47-64, 110-128, 242-279, 355-379)

W kontrolowanym okresie nie wystąpiły przypadki złożenia wniosków o korektę zakresu inwestycji lub o zmianę inwestycji.
Nie stwierdzono w procesie wyboru wykonawców wystąpienia problemów związanych z zainteresowaniem realizacją zamówienia przez potencjalnych wykonawców. W szczególności nie wystąpiły przypadki zgłaszania przez potencjalnych wykonawców pytań/zgłoszeń co do ewentualnych barier co do możliwości uzyskania wynagrodzenia w jednej transzy po zakończeniu inwestycji. (akta kontroli tom I str. 127, 374)

W Urzędzie nie prowadzono wykazu udzielonych dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości.*

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W ogłoszeniu w sprawie postępowania zakupowego dotyczącego renowacji mogiły zbiorowej partyzantów Urząd wskazał, że warunkiem udzielenia zamówienia było udzielenie przez wykonawcę gwarancji na okres minimum 5 lat od odbioru końcowego robót budowlanych, natomiast w zawartej w wyniku tego postępowania umowie nr 77.1/2024 z 11 marca 2024 r. wskazano, że Wykonawca udziela gwarancji na wykonanie zamówienia oraz montaż zbiorowej mogiły na okres 36 miesięcy od zakończenia robót.

   Wójt wyjaśnił m.in., że wymóg 5-letniej gwarancji został w ogłoszeniu wskazany pomyłkowo. W związku z powyższym ustalono w drodze rozmowy z Wykonawcą udzielenie gwarancji 36-miesięcznej od zakończenia robót potwierdzonych bez zastrzeżeń odbiorem końcowym i podpisaniem protokołu. (akta kontroli tom II str. 1, 2, 4, 21-27, 43, 44)

   W ocenie NIK podanie w ogłoszeniu warunku udzielenia 5-letniej gwarancji, który na etapie zawarcia umowy został zmieniony na korzyść wykonawcy, wpłynęło na ograniczenie konkurencyjności postępowania – bowiem wprowadzało w błąd potencjalnych oferentów co do spełniania warunku koniecznego, przez co mogli zrezygnować z udziału w postępowaniu, a tym samym pozbawiono Gminę szansy wyboru oferty korzystniejszej.

2. W umowach o dotację nr 94/1/2023/D z 9 listopada 2023 r., nr 94/2/2023/D z 15 listopada 2023 r., nr 110/1/2024/D z 22 lipca 2024 r. oraz nr 90/1/2024/D z 29 marca 2024 r. nie zostały zawarte zapisy zobowiązujące beneficjentów dotacji (parafie) do przestrzegania zasad RPOZ w zakresie zmiany wykonawcy/wykonawców, w szczególności odnoszącego się do postępowania zakupowego w celu kontynuacji inwestycji itp. mimo, że taki obowiązek nałożono na Gminę Chotcza (beneficjenta RPOZ) w promesach dofinansowania inwestycji z RPOZ w pkt. 7.
   Natomiast w umowie o dotację nr 90/1/2024/D z 29 marca 2024 r. w § 3 ust. 3 wskazano termin wykorzystania dotacji „od 1 lipca 2023 r. do 31 października 2024 r.", tj. obejmujący okres przed przyznaniem dotacji przez Radę Gminy uchwałą z 25 marca 2024 r.

   Wójt wyjaśnił, że w umowach nie uwzględniono zapisów zobowiązujących beneficjentów dotacji (parafie) do przestrzegania zasad RPOZ z uwagi na przeoczenie. Natomiast w umowie nr 90/1/2024/D błędnie podano datę początkową wykorzystania dotacji, z powodu opracowania projektu umowy na wzorze umowy dotyczącej innego beneficjenta. Niestety nie zostało to zauważone na etapie zawarcia umowy. Prawidłową datą powinna być data zawarcia umowy o dotację, tj. 29 marca 2024 r.
   (akta kontroli tom II str. 111, 113, 114, 133-136, 214-217; tom III str. 26-30, 88-94)

3. W przypadku trzech inwestycji, w oświadczeniach do promesy podano dane niezgodne ze stanem faktycznym w zakresie daty zawarcia umowy o udzielenie dotacji, w tym w dwóch przypadkach podano daty zawarcia umów o dotację, które na dzień złożenia oświadczeń nie zostały jeszcze zawarte, tj.:
   - RPOZ/2022/2881/PolskiLad „Remont prezbiterium Kościoła Św. Tekli w Tymienicy" – w oświadczeniu z 5 grudnia 2023 r. podano datę zawarcia umowy 15 listopada 2023 r., podczas gdy została ona zawarta 9 listopada 2023 r.,
   - Edycja2RPOZ/2023/4181/PolskiLad „Renowacja nagrobka Piotra Jasieńskiego i jego żony Krystyny" – w oświadczeniu z 19 marca 2024 r.

podano datę zawarcie umowy 26 lutego 2024, podczas gdy została ona zawarta 29 marca 2024 r.,

- Edycja2RPOZ/2023/4183/PolskiLad „Renowacja nagrobka poświęconego księdzu parafii Chotcza Florianowi Sulikowskiemu" – w oświadczeniu z 19 marca 2024 r. podano datę zawarcie umowy 26 lutego 2024, podczas gdy została ona zawarta 29 marca 2024 r.

Zgodnie z pkt. 15 promesy dofinansowania inwestycji z RPOZ „Promesa wchodzi w życie z dniem złożenia BGK przez Beneficjenta (...) zgodnego ze stanem faktycznym oświadczenia do Promesy (...)".

(akta kontroli tom II str. 111, 133, 145, 146; tom III str. 298, 303, 304, 335, 340, 341, 380-383)

Wójt wyjaśnił, że w pierwszym oświadczeniu do promesy przez pomyłkę podano datę zawarcia umowy o dotację z inną parafią. Natomiast w odniesieniu do dwóch pozostałych oświadczeń pomyłkowo wskazano datę zawarcia przez parafię umów z wykonawcami.

(akta kontroli tom II str. 111, 113)

NIK zwraca uwagę, że ww. pomyłki mogą budzić wątpliwości co do tego czy promesa powinna wejść w życie, co może mieć konsekwencje w zakresie zasadności wypłaty dofinansowania tych zadań.

4. Urząd nie zapewnił beneficjentom prawidłowego wsparcia w czynnościach związanych z ogłoszeniem postępowania zakupowego, w wyniku czego w ogłoszeniach dotyczących sześciu postępowań zakupowych przeprowadzonych przez parafię w Chotczy Dolnej wskazano warunek udziału w postępowaniach nieadekwatny do zakresu prac będących przedmiotem zamówienia (wiedza i doświadczenie przy wymianie oraz montażu okien), a w czterech umowach z wykonawcami zawarto błędne postanowienia w zakresie udzielenia gwarancji.

(akta kontroli tom II str. 111, 112; tom III str. 17, 18, 74-76, 138, 139, 143-145, 178, 179, 183-185, 214, 215, 220-223, 289, 290, -145, 178, 179, 183-185, 214, 215, 220-223, 289, 290, 326, 327)

Wójt wyjaśnił m.in., że na etapie publikowania ogłoszeń postępowań zakupowych na stronie internetowej Urzędu, nie zauważono, że proboszcz powielił warunki z innego postępowania dotyczącego wymiany stolarki okiennej w kościele w Chotczy Dolnej. Zwrócił uwagę, że w trakcie tych postępowań żaden potencjalny Wykonawca nie zgłosił uwag do zapisów w ogłoszeniach ani wątpliwości co do warunku udziału.
W odniesieniu do umów z wykonawcą wyjaśnił, że w ramach wsparcia parafii Urząd udostępnił proboszczowi w wersji edytowalnej wzór umowy. Postępowanie zakupowe przeprowadzał proboszcz parafii i to jego zadaniem było zadbanie o prawidłowe opracowanie umów. Błędne zapisy w umowach w jego ocenie nie wpłynęły na prawidłowość realizacji zadań, co zostało potwierdzone protokołami odbiorów końcowych, w których każdorazowo brał udział on sam wraz z przedstawicielem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. (akta kontroli tom II str. 111, 112, 114)

Zgodnie z rekomendacją BGK[36], „wnioskodawca zapewnia wsparcie beneficjentowi dotacji w zakresie zachowania transparentności

[36] Wyjaśnienia udzielone na stronie internetowej w zakładce „pytania i odpowiedzi" na pytanie w zakresie zagadnień dotyczących realizacji inwestycji: „2. Czy wnioskodawca, który udzielił dotacji ma jakieś obowiązki związane z postępowaniem zakupowym, które przeprowadza beneficjent dotacji?".

i konkurencyjności takiego postępowania. Minimum stanowi zamieszczenie na stronie internetowej wnioskodawcy ogłoszenia o przeprowadzanym postępowaniu zakupowym na realizację inwestycji objętej dotacją".

W ocenie NIK spełnienie przez Urząd minimalnego wsparcia w zakresie prowadzonych postępowań zakupowych było niewystarczające, bowiem stwierdzone w nich błędy mogą budzić wątpliwość co do prawidłowości udzielonych przez beneficjenta dotacji zamówień w zakresie zapewnienia ich konkurencyjności i transparentności.

5. W Urzędzie nie prowadzono wykazu udzielonych dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane, co było niezgodne z art. 82 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

   Wójt wyjaśnił, że w Urzędzie nie prowadzono ww. wykazu, ponieważ wszelakie informacje w zakresie udzielonych dotacji były zamieszczane na stronie internetowej UG, w sprawozdaniu do budżetu oraz załączniku do uchwały. (akta kontroli tom II str. 112, 114, 115)

   Odnosząc się do wyjaśnień, należy zauważyć, że podawane na stronie internetowej informacje o udzielonych dotacjach nie spełniają wymogu określonego w ww. przepisie. Celem prowadzenia wykazu jest zapewnienie realizacji postanowień art. 81 ust. 1 ustawy o zabytkach, w myśl którego łączna kwota dotacji na prace przy zabytku wpisanym do rejestru nie może przekroczyć wysokości 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót, a organy udzielające dotacji mają obowiązek wzajemnego informowania się o udzielonych dotacjach.

OCENA CZĄSTKOWA

Środki z RPOZ zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem, a wydatki prawidłowo udokumentowane. Zadania zostały zrealizowane w terminie, zgodnie z wnioskami o dofinansowanie i odebrane przez inwestorów z udziałem przedstawicieli gminy oraz wojewódzkiego konserwatora zabytków. Urząd nie zapewnił beneficjentom rzetelnego wsparcia w zakresie prowadzenia postępowań zakupowych. W umowach o dotację należycie zabezpieczono interesy gminy, a stwierdzone w ich treści braki i błąd w zakresie okresu wykorzystania dotacji nie miały wpływu na prawidłowość realizacji inwestycji i wykorzystania dotacji. W ogłoszeniu o postępowaniu zakupowym na realizację własnej inwestycji Urząd podał warunek, który na etapie zawarcia umowy został zmieniony na korzyść wykonawcy, co w ocenie NIK mogło mieć wpływ na ograniczenie konkurencyjności postępowania. W przypadku trzech inwestycji w oświadczeniach do promesy podano informacje niezgodne ze stanem faktycznym. W Urzędzie nie prowadzono wykazu udzielonych dotacji.

OBSZAR

3. Wykonanie obowiązków sprawozdawczych (informacyjnych)

Opis stanu faktycznego

Z realizowanych w kontrolowanym okresie zadań dofinansowanych z RPOZ Urząd nie składał sprawozdań lub informacji do Kancelarii Prezesa Rady Ministrów ani do BGK.

Wójt wyjaśnił, że Urząd nie otrzymał żadnych wytycznych co do zakresu i terminów sporządzania informacji na temat działań finansowanych z RPOZ. Zwrócił uwagę, że w załączonej do RPOZ dokumentacji poszczególnych naborów wniosków nie było wymagane złożenie takich sprawozdań. Urząd nie otrzymał również żadnych informacji czy wezwań do złożenia sprawozdań.

(akta kontroli tom I str. 132)

W sprawozdaniach rocznych z wykonania budżetu gminy składanych przez Wójta do Rady Gminy przedstawiono dane dotyczące realizacji wydatków majątkowych, w tym sfinansowanych ze środków FPC oraz udzielonych dotacji, a w przypadku realizacji przedsięwzięć wieloletnich – stopień ich realizacji. Dane te były zgodne ze sprawozdaniami budżetowymi Rb-27S i Rb-28 S oraz dokumentacją księgową. (akta kontroli tom I str. 189-373)

Zgodnie z postanowieniami umów o dotację beneficjenci złożyli sprawozdania z wykonania prac konserwatorskich lub robót budowlanych przy zabytku wraz z wymaganymi załącznikami. Wszystkie sprawozdania zawierające rozliczenie dotacji zostały zweryfikowane, a następnie zatwierdzone przez Skarbnika Gminy. (akta kontroli tom II str. 157-163, 233-235; tom III str. 44-46, 107-109, 166-168, 202-204, 239-241, 315-317, 352-354)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania jednostki kontrolowanej w zbadanym zakresie.

IV. Wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

1. Uregulowanie zasad udzielania dotacji, które zapewnią równe traktowanie potencjalnych beneficjentów i transparentności postepowania przy udzielaniu wsparcia ze środków publicznych.
2. Wzmocnienie działań w celu zapewnienia prawidłowej realizacji zadań i obowiązków przez wnioskodawców/beneficjentów dotacji, w tym na etapie składania wniosków i realizacji postępowań zakupowych.
3. Dokumentowanie sposobu szacowania wartości kosztorysowej inwestycji objętych wnioskami o dofinansowanie.
4. Poinformowanie BGK o niezgodności danych podanych w trzech oświadczeniach do promesy w zakresie dat zawarcia umowy dotacji oraz przekazanie NIK informacji o udzielonej przez BGK odpowiedzi w tym zakresie.
5. Wyeliminowanie przypadków dokonywania zmian warunków udzielenia zamówienia na korzyść wykonawcy w porównaniu do warunków wskazanych w ogłoszeniu zakupowym.
6. Prowadzenie wykazu udzielonych dotacji na zabytki, zgodnie z art. 81 ust. 3 ustawy o zabytkach.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do [dyrektora jednostki organizacyjnej NIK]. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 27 czerwca 2025 r.

Kontroler

/-/

Ilona Kacperek

Główny specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Warszawie

Dyrektor

/-/

Paweł Tołwiński